

# Moordaanslag op de Boxmeerse heide.

---

De Boxmeerse Heide.

Het archief van het Nederlands Karmelitaans Instituut te Boxmeer bezit een afschrift van enige 16<sup>e</sup> eeuwse documenten. Zij plaatsen ons voor de trieste waarheid dat ook Boxmeer tegen het einde van de 16<sup>e</sup> eeuw te maken kreeg met het asociale en kriminele gedrag van rondzwervende huursoldaten.

Pastoor Peelen schreef al: 'dat het in 1581 en volgende jaren tot omtrent 1591 te Boxmeer heel miserabel is geweest'. Een van die miserabele gevallen laat zich uit genoemde afschriften rekonstrueren. Op 12 febr. 1590 moet Thys Janssen verschijnen voor de schepenen van Sambeek: Willem Kraffts en Hermen Moeren. Ook de 'gemeine schepenen' zijn ter zittingaanwezig. Thys Janssen is inwoner van Sint Antonis. De schepenbrief getuigt dat Thys Janssen voor zover aan het college bekend, van goede naam en faam is. Dat hij in eigen persoon voor de schepenen verschijnt en met opgestoken hand de eed aflegt aan god en zijn heiligen. Na deze beediging vertelt hij dat hij afgelopen zomer-1589- omtrent het feest van Maria Magdalena-22juli- van (Buegem) Beugen naar (St.Thonnis) Sint Anthonis wilde gaan. Over de Meersendijck gaat hij door de Boxmeerse heide.

## De Keistraat.

---

Het wegenpatroon van Boxmeer en omgeving uit die tijd is ons nog vrij onbekend. In ieder geval waren het zandwegen. In de winter Keihard bevroren, in de lente en herfst modderig en in de zomer stoffig. De wegen waren zo nauw dat twee paarden-laait staan twee karren- elkaar nauwelijks konden passeren. Twee koppige boeren, die voor elkaar niet wilden uitwijken, konden het spaarzame verkeer toch nog uren ophouden. Was er een logement in de buurt dan vormde de verkeersopstopping een gereede gelegenheid voor de gestremde vrachtrijders om een neutje te nemen. De eerste bestrating in Boxmeer dateert van 1651. Na eindeloos geharrewar tussen Graaf Albert van den Bergh en de bevolking kon de jonge graaf Frederik op 15 mei 1651 de eerst steen leggen. De jaloerse Sambekers hadden de naam voor de straat al klaar: Keistraat. Zelf moesten zij tevreden zijn met hun Zandweg.

# CHANTAGE

---

Voor de schepenen van Sambeek getuigt Thyd Janssen dat hij op de Meersendijck in de heide door drie Italiaanse soldaten werd overvallen. Het moet geweest zijn tussen Beugen en St.anthonis. Op een later door de beroemde Nederlandse kaartendrukker Joh.Janssonius (1588-1664) uitgegeven deailkaart van deze streek, een weg aangegeven die begint in Beugen en zich spitst een een weg naar Meer en een naar Boxmeer, Op deze kaart van Janssonius staat voor het Kasteel en omgeving: Boxmeer en voor de omgeving van de huidige Petruskerk: Meer. Achter Meer-richting St.Anthonis- lag volgens dezelfde kaart 'Gemeen Heydt veld- . De in de vorige eeuw genormaliseerde beek De Raam loopt in een rechten lijn van het zuiden naar het noorden door de zelfde heide. Over een lengte van CA. 2500meter. Van het oosten naar het westen liep een weg door de heide, vroeger gemeenschappelijk bezit van Boxmeer en St.Anthonis, in de vorige eeuw opgekocht door partikulieren en in kultuur gebracht. De Meersensdijck, waarover Thys Janssen spreekt, zal dezelfde lijn zijn als de Boxmeerschendijck, waarover de kroniekschrijfster van het Karmelietessenklooster Elzendaal spreekt in 1770: Den 23 september hebben wij eenen brandbrief gevonden onder de hofpoort inhoudend, dat wij den 24 dito hondert gulden moesten brengen op den Boxmeerschendijck, daar wij als wij het geld niet wilden legen, wij alle zouden vergeven worden( vermoord). Vijf dagen later vervolgt de kroniekschrijfster: Op den 29 derzelve maand hebben wij wederom een tweeden brandbrief door den 'Ave Maria' in het belhuisje gestookten gevonden om de zoorzeide honderd gulden op de selve plaats te leggen met bedrijging van alle beesten in de weij te vergeven, hetwelk ons groote vrees veroorzaakte'.De zusters karmelitessen weken niet voor deze chantage. Ferm voegt de kroniekschrijfster er aan toe: Wij hebben het geld niet gelegd' Honderd gulden was in 1770 een heel bedrag. Met de kaart van Janssonius en het bericht van de Elzendaalse kroniekschrijfster in handen veronderstel ik dat de Meerschendijck, waar Thys Janssen werd overvallen, lag in de buurt van de huidige Sint Anthonisweg.

## Agressie op de heide.

---

Op deze heide, meer bepaald op de Meerschendijck-zo getuigen de dokumenten- ontmoette Thys Janssen drie soldaten, gewapend met dolken en korte lansen. De dokumenten spreken over Italiaanse soldaten die deelnamen aan de bezetting van Grave, dat op 7 juni 1586 door Parma was ingenomen. De drie soldaten behoorden dus tot het koningsgezinde leger. Natuurlijk hebben ook deze soldaten hun standplaats niet met nobele bedoelingen verlaten. Op de Meerschendijck in de heide hielden zij de niets vermoedende Thys Janssen aan. Thys behoorde niet tot de grote groep van 'Ledichganhers' of tot het grote aantal 'slempers' die hun tijd en geld verkwisten' aan 'Ledich gaen tuyschen spelen, dronckemanschap, hoerdom en andere godloosheyd'. Integendeel, hij had de hooivork bij zich en keerde dus terug-of ging naar het hooiland. De hooivork werd Thys noodlottig. De drie soldaten pakken de hooivork en gebruiken ze om Thys Janssen af te tuigen. Zetrekken hun dolken en korte lansen, slepen hem een eind mee tot hij voor dood blijft liggen. De alarmklok zou Thys redden.

## Alarmklok.

---

De alarmklok redde ook het leven van Thys Janssen. Na de mishandeling door drie Italiaanse soldaten op de Meerschendijck in de Boxmeerse heide bleef hij voor dood liggen. Het zag er naar uit dat de dood voor Thys Janssen een eenzame aangelegenheid zou worden. De klok bewees rond 1600 vele diensten. Zij begeleidde de mens van de eerste tot de laatste gang naar de kerk, doop en begrafenis. De zondaarsklok werd geluid als veroordeelde naar de galg werd gebracht. Dreigde er gevaar dan werd de alarmklok geluid. Bij gebrek aan betere communicatie middelen was de alarmklok het meest efficiënte middel om in gevaarlijke situaties binnen de kortste tijd zoveel mogelijk mensen bij elkaar te krijgen. In de afschriften van de schepen brieven van Sambeek, zoals ze bewaard worden in het archief van het Nederlands Karmelitaans Instituut te Boxmeer, word ook het getuigenis van Nell Roeffs aangehaald. Voor de schepenen verklaart hij met eigen ogen heeft gezien dat drie Italiaanse soldaten Thys Janssen op de Boxmeerse heide aftuigden en meesleepten. IJlins rent Nyll Roeffs naar het dorp en bericht de inwoners van Boxmeer waar de geuzen Thys Janssen meesleepten. Onmiddellijk luiden de inwoners van Boxmeer de alarmklok( die klock schloegen). Nauwkeurig geeft

Nyll Roeffs aan de inwoners de plaats aan waar de soldaten hun misdaad hebben begaan. Een aantal inwoners van Boxmeer rent naar de plaats van de misdaad en met man en macht bevrijdden zij Thys Janssen uit handen van de aanvallers. Zonder omwegen nemen zij zelf het recht in handen. In de veronderstelling dat de drie aanvallers behoorden tot de troep van `straatschenders en Ledichganghers` die de wegen onveilig maakten, vermoorden de inwoners van Boxmeer de drie Italiaanse soldaten, die afkomstig waren uit het konings gezinde garnizoen van Grave.

Zijn bericht aan de inwoners van Boxmeer heeft Nyll Roeffs met de dood moeten bekopen. Het dokument vermeld dat Roeffs later door koningsgezinde soldaten om het leven is gebracht. Waarschijnlijk een wraakactie!

MH